

ARTA AFIȘULUI ÎN CONTEXTUL ȘCOLILOR EUROPENE. ȘCOALA POLONEZĂ

Simion ZAMȘA, dr., conf. univ.

Summary

The specifics of poster art require the message to be perceived from a distance in order to be perceptible and attractive. Poster art appeared as a separate genre of graphic arts in the second half of the 19th century. Before then, similar genres were part of social life in the form of large scale prints / etchings with satirical or informative content, such as political satire, daily life or patriotism. The need for artists to transmit messages by means of artistic expression evolved alongside urban development.

Specificul limbajului artistic al *afișului* este că mesajul trebuie să fie perceput de la mare distanță, să fie atractiv, perceptibil. Ca gen de artă deosebit al artelor grafice, *afișul* este aparent din a doua jumătate al sec. XIX. Până atunci așa genuri de artă erau prezente în viața socială sub formă de gravuri de mari dimensiuni care aveau conținut fie satirice (moravurile politice, cotidiene, sau patriotice), fie informativ. Cu dezvoltarea culturii urbane apare și necesitatea, dar și comanda pentru artiști, de a propaga anumite mesaje prin intermediul limbajului plastic. În timpurile dominației lui Napoleon apar un soi de afișe satirico-literare care, fiind ilustrate în tehnica litografiei, au invadat străzile Parisului, apoi au devenit, datorită implicării marilor artiști ca Paule Gavarni, Gustave Dore, Honoré Daumier, un gen nou de artă cu impact social, definită mai târziu ca *arta afișului*.

Nu există țări mici pentru performanță în *ARTĂ*, există artiști mari care, cu talentul său, atrag pe orbita sa alți artiști și astfel creează o *ȘCOALĂ*. Putem vorbi de rolul *PERSONALITĂȚII* în evoluția umanității. Datorită *PERSONALITĂȚILOR* s-au creat medii artistice, nu neapărat la Paris sau Londra, New York sau Barselona.

Totul depinde de *rezistența în artă a individualului*, de contextul social politic, nu neapărat de plasarea geografică a țării.

Noi trecem acum printr-o perioadă de *nihilism național-cultural*, un soi de aroganță venită din excesul de informație nefiltrată intelectual, când individualul consumă ceea ce este disponibil. Un mesaj artistic nu este receptat adecvat, fără un bagaj de cunoștințe asimilat. *Provincialismul* se evidențiază prin lipsa de idei, incapacitatea de a selecta informația după criteriile profesioniste de evaluare. Apare un soi de aroganță afirmativ-declarativă care substituie, la un moment dat, valoarea. Afișul, prin specificul său combativ, ar putea accelera procesul de *purificare intelectuală* a societății.

Școala afișului polonez

Afișul a creat în Polonia o iluzie artistico-vizuală a realității istorice a unei națiuni. Utilizând metafora comunicării cu cotidianul, artiștii polonezi au creat, pe parcursul unui secol de cataclisme sociale, tragedii umane, noi modalități de comunicare intelectuală cu societatea și au transmis mesaje emoționale, de o capacitate de convingere excepțională. Neglijând opresiunea regimurilor politice, artiștii au transmis mesaje de o putere și eficiență greu de închipuit care, în final, a ajutat societatea poloneză să creeze un stat puternic receptiv la artele vizuale. Astfel ARTA a devenit o carte de vizită a Poloniei și a plasat-o în avangarda popoarelor cu cel mai mare potențial artistic.

Polonia a devenit prima țară din lume unde *arta afișului* a fost pusă în valoarea *conservării memoriei*, prin fondarea unui muzeu al afișului, creat în 1968 la Wilanow, o veche reședință a regilor Poloniei, la o mică distanță de Varșovia. Colecția muzeului reunește, la moment, peste 55.000 de piese și a devenit

un punct de atracție pentru iubitorii acestui gen de artă din toată lumea.

La sfârșitul sec. al XIX-lea, afișul era considerat în Europa *arta marelui peisaj urban*, care a influențat cotidianul *spectacol* al străzii. A devenit treptat o parte componentă, din ce în ce mai aparentă, a *peisajului* social. Odată cu evoluția tehnologică a societății a apărut necesitatea transmiterii mesajului informativ-publicitar. Dimensiunea artistică a *afișului* se deplasează spre domeniul politicului odată cu cataclismele umanitare produse de războaiele declanșate de omenire. Astfel devine din ce în ce mai necesar societății pentru a cultiva sentimentele patriotice și combative ale populației.

Artiști remarcabili, ca Jules Cheret, Eugene Grasset, Theophile A.Steinlen, Leonetto Cappiello, Henri de Toulouse Lautrec, Alphonse Mucha au ridicat nivelul artistic al acestui mijloc de comunicare la înălțimi de exigență foarte înalte.

Astfel, timp de 20 de ani *afișul polonez* își creează propria identitate distinctivă în peisajul artistico-cultural mondial. Centrul artistic s-a deplasat la Varșovia, unde lideri ai mișcării devin Tadeusz Freilich și Edmund Bartłomiejczyk. Fiind ambii de formare arhitecți, au combinat foarte reușit arta grafică cu arhitectura creând un stil deosebit. Acest stil a influențat mult tinerii creatori.

În 1939 Polonia este invadată de Germania nazistă și în aceste împrejurări afișul devine foarte solicitat de societate - cheamă la unitate națională, la mobilizarea spiritului de luptă a națiunii. Afișele sunt amplasate pe zidurile orașelor pe toată perioada ocupației germane, devenind o armă puternică pentru rezistența poloneză. Așa fenomene pot fi identificate și în *Mexic-grafica revoluționară* -unde predomină linogravura, cea mai accesibilă tehnică de multiplicare a imaginii. Până la moment, și Argentina este dominată în grafică de tehnica linogravurii, care a

devenit de asemenea populară, datorită combativității în lupta cu totalitarismul.

Același fenomen îl observăm și în Grecia în perioada dominării fascismului, dar și după al cel de-al Doilea Război Mondial. După 1945, regimul comunist nou, instaurat în Polonia a stimulat *arta afișului* folosind-o în propagarea ideologiei de partid. Până la urmă, în această țară ideologia comunistă nu a adus la falimentarea artelor vizuale ca în alte țări ale taberei comuniste. În URSS afișul s-a transformat într-un stupid stereotip plastic. Desigur că au existat și excepții, mai ales în afișul teatral, ecologic neafectat de ideologia dură și necruțătoare.

Anii 1950-1960 sunt anii de glorie, pe plan internațional, ai afișului polonez. În această perioadă se conturează noțiunea *de școala poloneză a afișului*. Promotorul acestei școli este Henryk Tomaszewski, care a fondat în 1952 la Academia de Arte Frumoase din Varșovia, studioul de afiș. Până în 1985 el a educat zeci de artiști valoroși. Acest studio a atras mulți tineri artiști din diferite țări ale lumii, pentru care Polonia a devenit o destinație de pelerinaj artistic.

Henryk Tomaszewski a adus un flux nou rebel, într-un fel minimalist, ca viziune artistică, în lansarea mesajului combativ-informativ. Operele sale au fost menționate prima oară în 1939, la Expoziția Mondială de la New-York, SUA.

Mereu a afirmat și a îndemnat studenții săi să-și urmeze calea, păstrându-și individualitatea. Fiecare artist bun are o identitate vizuală ce îl deosebește de ceilalți.

La mijlocul anilor 1960, „*Stilul polonez*” - stilul independenței „*și acuitatea rațiunii*”, caracterizate prin sarcasm, simplitate și scriere inovatoare s-a cristalizat în activitatea unui număr uimitor de mare de artiști. Într-o țară atât de mică ar putea să apară un număr atât de mare de artiști care creează afișe?... În nici o altă țară nu a avut loc un așa puternic sentiment de identificare între

artist și public. Afișul a devenit vocea poporului, îndrăzneț și serios, tradițional, dar, de asemenea, imprevizibil. Autoritățile au încercat să influențeze, prin intermediul afișului de informare și politic, societatea, dar în mod ironic, datorită talentului și curajului artiștilor, a devenit o metodă de critică socială și politică. Afișul devine un mod de opunere regimului totalitar comunist.

Între timp, în anii șaizeci, au avut loc spectacole internaționale cunoscute și expoziții importante de afiș. Artiștii polonezi au reușit ceea ce nu au reușit generații de alți artiști - să estompeze, dacă nu, să elimine, cel puțin în propria lor țară, linia de delimitare dintre comercial și estetic.

În 1966, în semn de recunoaștere a importanței tot mai mare a *afișului polonez*, în galeria din Varșovia „Stimul” a avut loc prima Bienală Internațională de afiș. În același timp, Muzeul Național din Varșovia a vernisat o mare expoziție retrospectivă de afișe.

Henryk Tomaszewski devine lider al mișcării artistice pline de sarcasm, umor, combativitate și inventivitate. Școala creată de el adună un număr impunător de artiști, printre care și mulți străini, ce revoluționează viața artistică a Poloniei. Afișul teatral devine - *de la egal la egal* - parte a creației teatrale și cinematografice. Filme ale celebrilor regizori mondiali au avut noroc de afișe de o excepțională ținută artistică. În același timp, Tomaszewski montează piese teatrale, face scenografie, ilustrație de carte. Este invitat în diferite țări cu expoziții, lecții.

Tomaszewski spunea în ceea ce privește utilitatea artei sale: *„Arta grafică care am profesat-o dintotdeauna, este arta de serviciu, așa cum s-a spus odată. Sunt un designer grafic, care transportă mobilier, pentru ca atunci când vine un client și spune, că vă aduce mobila, eu o iau ”* .

Vom încerca acum să-i cunoaștem pe cei mai reprezentativi artiști polonezi care prezintă diferite curente și tendințe.

Mieczysław Wasilewski (născut în 1942) trăiește și lucrează în Varșovia, Polonia. A studiat la Academia de Arte Frumoase cu profesorul Henryk Tomaszewski. După obținerea diplomei în 1966, a lucrat în domeniul afișului, ilustrației de carte, a designului grafic. Din 1985 devine asistentul lui Henryk Tomaszewski, iar mai apoi și succesorul lui la Academia de Arte din Varșovia. Wasilewski a predat, de asemenea, la universități și școli de învățământ superior din Damasc, Frankfurt am Main, Groningen și Helsinki.

Un artist care se deosebește de *stilul polonez* prin faptul că, chiar dacă a fost elevul lui Henryk Tomaszewski, și-a creat altă identitate artistică - un stil propriu.

Un artist extrem de fertil, exact în mesajul transmis, folosind un arsenal foarte redus de modalități plastice de lucru, dar de o precizie uluitoare în transmiterea mesajului. Cunoaște la perfecție arta simbolului, semnului, arta *de a spune ceva* laconic. Este un exemplu-*etalon* de gândire sintetică ce are contact permanent cu subconștientul. Activează în domeniul graficii de carte, designului grafic, scrie articole, cărți. Datorită cunoașterii mai multor limbi, a atras la Academia din Varșovia studenți din multe țări ale lumii.

Mieczysław Wasilewski este marele maestru al semnului plastic reprezentând materialitatea sensibilă a unei idei, care devine dimensiune filosofico-conceptuală. El folosește pentru realizarea afișelor sale materialele și sculele cele mai elementare, precum cărbunele, creionul, pensula, tușul, penița, tempera. Maniera sa amintește de dezinvoltura cu care chinezii și japonezii își execută lucrările lor tradiționale de grafică. La prima vedere, imaginile sunt executate neglijent - din prima, dar în spatele acestei abordări plastice se află o muncă de ani, căutări și exerciții. Anume așa abordare plastică expresivă poate transmite mesajul rapid, precis. Pentru Wasilewski este caracteristic fondalul alb folosit în afișele sale, care este cu mare grijă pus în valoare. Albul purifică mesajul plastic și îi dă lucrării o valoare estetică extrem de pronunțată.

Bibliografie

1. Frank, Fox, (Guest Curator): *Polish Posters: Combat on Paper, 1960-1990*, Katonah Museum of Art, Katonah, Exhibition Catalogue, Frank Fox, The Polish Paradox, *affiche*, No. 11, 1994.
2. Bruil & Van de Staaij, The Netherlands. *Das Polnische Plakat von 1892 bis Heute*, HDK Hochschule der Küste Berlin, Plakatmuseum, Wilanów, 1980.
3. Frank, Fox, Polish Posters Triumphant, *The World and I*, November, 1988.
4. Frank Fox, Poetry in Paint. The Art of Rafal Olbiński, *The World and I*, July 1995.
5. Józef, Mroszczak, *Polnische Plakat Kunst*, Econ-Verlag, Wien, 1962.
6. Tadeusz, Kowalski, *Polski Plakat Filmowy*, Filmowa Agencja Wydawnicza, 1957.

FACULTATEA ȘTIINȚE EXACTE ȘI TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE

LIMITELE ȘIRURILOR

Sergiu PORT, conf. univ., dr.
Anatolie COVALSCHI, lector univ.

Summary

String is the fundamental concept of mathematical analysis and calculation of the limit of a series, when it exists, requires most cases, knowledge of the properties of a consistent set of formulas and criteria remarkable mastery of special skills to eliminate exempt operations.

În cele mai multe cazuri, șirurile sunt specificate prin formula termenului general – unde $n \in N$. Problema de bază a șirului este de a stabili convergența șirului și pentru a-i calcula limita. De multe ori formula termenului general ne conduce la calculul unei sume, unui